

**КОНСПЕКТ
ПО
ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

Раздел I. Формиране на ЕО/ЕС и еволюция на правото на ЕС

1. Исторически предпоставки и концепции за европейска интеграция. Конгрес на федералистите в Хага 1948 г. Планът “Маршал”, създаване на Организацията за европейско икономическо сътрудничество - м. април 1948 г., създаване на Съвета на Европа - м. май 1949 г.
2. Декларацията на Робер Шуман от 9 май 1950 г. и подписване на Договора за Европейската общност за въглища и стомана - м. април 1951 г. Провал на ЕОО и ЕПО през първата половина на 50-те години. Създаване на Европейската икономическа общност и Европейската общност за атомна енергия - м. март 1957 г. Наднационалност - основни елементи. Характеристика на метода “Моне”.
3. Единният европейски акт - първата генерална ревизия на Учредителните договори. Договорът от Маастрихт -1992 г. Архитектура и правосубектност на Европейския съюз според Договора от Маастрихт. Забавяне на ратификационния процес.
4. Договорът от Амстердам от 1997 г. - нови моменти. Договорът от Ница - 2001 г. и институционната реформа.
5. Дейност на Европейския конвент и приемането на Европейската конституция 2004 г. Отрицателните референдуми във Франция и Холандия.
6. Правна същност и анализ на Договора от Лисабон (2007 г., в сила от 1 декември 2009 г.)
7. Процесът на разширяване на Европейския съюз. Разширяване на Европейския съюз на Изток - нови моменти.
8. България и Европейския съюз- моменти в преговорния процес и основни етапи на присъединяването на България към ЕС.
9. Присъединяване на България към еврозоната и към Шенгенското пространство.

Раздел II. Институционална система на ЕС

10. Европейската комисия- място в системата от институции на ЕС. Състав на Комисията и проблемът за неговото редуциране на съвременния етап. Статут на членовете на Европейската комисия. Функции на Европейската комисия в изпълнителната и законодателната област. Правото на законодателна инициатива и особеностите на неговата реализация в рамките на Европейския съюз.
11. Европейски парламент- място в системата от институции на ЕС. Еволюция и нарастващо значение на Европарламента. Начин на избиране на европейските депутати, правен статут, парламентарни групи. Организация на работата и седалище на Европейския парламент. Правомощия на Европейския парламент.

12. Съвет на ЕС- място в системата от институции на ЕС. Състав и начин на формиране. Многоформатност на Съвета. Комитет на постоянните представители (COREPER). Правомощия на Съвета - обем и съдържание. Начини за вземане на решения в Съвета. Договорът от Лисабон и разпоредбите относно Съвета.
13. Европейски съвет- висш орган за политическа координация на ЕС. Причини за създаването му и правна институционализация. Функции и задачи на председателя на Европейския съвет.
14. Съдебна система на ЕС- обща характеристика, видове съдилища, компетентност и функции според Договора от Лисабон. Особености в статута на Генералните адвокати.
15. Състав, функции и организация на Общия съд.
16. Европейската сметна палата- орган за финансов контрол в рамките на ЕС.
17. Европейската централна банка- място и роля в институционната система на ЕС.
18. Консултативни органи на ЕС- Икономически и социален комитет и Комитет на регионите. Някои по-важни органи и агенции, които играят конкретна роля за подпомагане на ЕС при изпълнението на неговите задачи и гарантират, че институциите спазват правилата и процедурите на ЕС- Европейския омбудсман, Европейския надзорен орган по защита на данните, Европейския комитет по защита на данните, Европейска прокуратура, Европейската служба за Изкуствен интелект и др.

Раздел III. Същност и особености на правния ред на ЕС. Източници на правото на ЕС

19. Особености на Европейските общности и на Европейския съюз. Правото на ЕС и международното право. Основни принципи на правото на Европейския съюз - върховенство, директен ефект и непосредствена приложимост.
20. Обща характеристика на компетенциите на ЕС- структура и съдържание. Разпределение на областите за упражняване на компетенциите между ЕС и държавите членки. Видове компетенции според Договора от Лисабон- изключителни, поделени, допълващи. Принципът на субсидиарност като механизъм за разпределение на компетенциите между европейско и национално равнище. Нови моменти в Договора от Лисабон. Принцип на пропорционалност.
21. Първично право на Европейския съюз. Условия за влизане в сила по отношение на държавите членки.
22. Видове, същност и действие на правните актове, приемани от институциите на Европейския съюз (вторично право).
23. Роля и място на решенията на Съда на Европейския съюз в развитието на правната система на ЕС. По-важни дела в неговата практика.
24. Същност, видове и правно действие на международните договори на Европейския съюз.

Раздел IV. Правна система на Европейския съюз

25. Основни производства пред Съда на Европейския съюз.
26. Производство за установяване на нарушение на договорите съгласно чл. 258 и чл. 259 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС).
27. Компетентност на Съда на ЕС в производството за отмяна на актове на институциите на Европейския съюз по чл. 263 от ДФЕС.
28. Производство за установяване на неправомерно бездействие - чл. 265 от ДФЕС.

29. Производство за обезщетяване за вреди - чл. 268 във връзка с чл. 340 от ДФЕС.
30. Същност и особености на преюдициалното производство - чл. 267 от ДФЕС. Особени преюдициални производства. Спешно преюдициално производство. Правна сила на преюдициалното заключение на Съда на Европейския съюз.

Раздел V. Правно положение на гражданите на Европейския съюз

31. Правна уредба на гражданството на Европейския съюз. Основни права и свободи на гражданите на ЕС.
32. Същност на Хартата на основните права на гражданите на ЕС. Взаимодействие между ХОПЕС и Европейската конвенция за правата на човека от 1950 г. Европейска декларация за цифровите права и принципи.

Раздел VI. Правна основа на Вътрешен пазар на Европейския съюз и свободите на движение. Цифров единен пазар за Европа.

33. Определение за Вътрешен пазар според първичното право на ЕС. Модели на икономическа интеграция. Основни компоненти на Вътрешния пазар. Съвременна правна рамка на Вътрешния пазар.
34. Принципи на функциониране на Вътрешния пазар. Негативна и позитивна интеграция. Хармонизация на законодателството: развитие и форми
35. Свобода на движение на стоки в Европейския съюз. Понятието „стока” в правото на ЕС. „Подобни” и „конкуриращи се” стоки – съдебна практика. Необходимост от трансграничен елемент.
36. Забрана на мита и такси с равностоен на мита ефект в правото на ЕС. Обща митническа тарифа и митническа територия. Такси с равностоен на мита ефект: понятие и съдебна практика. Изключения от забраната по чл.30 ДФЕС
37. Дискриминационно данъчно облагане – чл.110 ДФЕС. Пряка и непряка дискриминация в данъчната практика на държавите членки. Възможна дерогация при непряка дискриминация. Разграничение между чл.110, чл.30 и чл.34 от ДФЕС.
38. Количествени ограничения и мерки, имащи равностоен ефект. Формулата Dassonville. Дерогация на мерки, имащи равностоен на количествени ограничения ефект.
39. Нов етап в контекста на свободата на движение на стоки: делото Cassis de Dijon и неговото значение. Делото Keck & Mithouard и уточняване на формулата Dassonville. Подходът на Съда в делото Trailers. Изключения от свободното движение на стоки в съответствие с чл.36 ДФЕС.
40. Свободно движение на хора в Европейския съюз. Определение за „работник” в правото на ЕС. Критерии за дефиниране и съдебна практика.
41. Права, произтичащи от свободното движение на хора в ЕС. Права на членовете на семейството. „Чисто вътрешна ситуация” и ограничения за гражданите на трети страни.
42. Гражданството на ЕС и разширяване – от свободно движение на работници към свободно движение на хора. Основни права предвидени в Регламент 492/2011.
43. Свобода на установяване. Трансграничен елемент. Упражняване на дейност като самостоятелно заето лице. Признаване на квалификациите. Директива 2005/36.

Юридическите лица и правото на установяване. Изключения, въведени от Договорите и основаващи се на съдебната практика.

44. Свобода на предоставяне и получаване на услуги в Европейския съюз. Обхват на предоставяните услуги, възнаграждение, трансграничен елемент. Връзка с други свободи. Изключения, въведени от Договорите и основаващи се на съдебната практика. Примери за наложителни причини, свързани с обществен интерес. Директива 2006/123/ЕО.

45. Свобода на движение на капитали в Европейския съюз. Историческо развитие. Капитал и плащания. Връзка с други свободи на движение. Изключения при свободното движение на капитали. Съдебна практика относно „златната акция“. Съюз на капиталовите пазари – следващата стъпка в развитието на свободното движение на капитали.

46. Цифров единен пазар на Европейския съюз – етапи и развитие.

Раздел VII. Основни политики на Европейския съюз

47. Правна основа на вътрешния пазар. Четирите свободи на движение в рамките на ЕО/ЕС. Цифров единен пазар за Европа.

48. Правна същност на Икономическата и валутна политика. По-важни етапи в нейното формиране.

49. Конкурентна политика на Европейския съюз.

50. Особенности и компетенции на Общата търговска политика. Отношенията Европейски съюз - Световна търговска организация.

51. Правна уредба на Общата селскостопанска политика. Ценови механизми и основни реформи.

52. Формиране и развитие на Общата външна политика на Европейския съюз.

53. Обща европейска политики за сигурност и отбрана. Функции и правомощия на Европейската отбранителна агенция.

54. Правен статут на Върховния представител по въпросите на външната политика и политиката на сигурност. Същност и етапи в изграждането на Европейска служба за външни действия.

55. Същност, особености и тенденции в развитието на пространството на свобода, сигурност и правосъдие. Предмет и съдържание на Шенгенското споразумение.

56. Цифровото десетилетие на Европа: цели в областта на цифровите технологии до 2035г.

Изготвили: Проф. д.н Габриела Белова

Проф. д-р Николай Марин